

میزگرد

راههای گسترش استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در حسابرسی

- امروزه پیشرفتهای شگرف و شتابان فناوری اطلاعات و ارتباطات، فضای کار حسابرسان را به شدت دگرگون ساخته است، از آن جمله:
 - افزایش روزافزون کسب و کار الکترونیک و فراگیر شدن محیط کار و تجارت الکترونیک،
 - حجم عظیم معاملات تجاری و مستندات مرتبط با آن،
 - تعدد مراجع نظارتی و افزون شدن مقررات و الزامات رعایت،
 - انتظار گسترده جامعه از حسابرسان برای وسعت دادن به دامنه خدمات اطمینان بخشی و کیفیت آن، و
 - فراگیر شدن گزارشگری مالی الکترونیک.

فناوری اطلاعات و ارتباطات، شرایط و ابزار کار حسابرسان را نیز تغییر داده است. تصور حسابرسی بدون قلم و کاغذ تا کمتر از یک دهه آینده، دور از ذهن نیست. اما فناوری اطلاعات و ارتباطات که زمانی به عنوان عامل افزایش کارایی و اثربخشی حسابرسی قلمداد می شد اکنون ضرورتی است که بدون آن انجام فرایند حسابرسی غیرممکن به نظر می رسد.

دغدغه فناوری اطلاعات و ارتباطات در حرفه حسابرسی، در نوشته ها و آثار صاحب نظران حرفه در دو دهه اخیر به خوبی دیده می شود و کوششهای زیادی نیز برای یافتن مسیر پیشرفت به کار رفته است؛ گرچه پرسشهای بدون پاسخی نیز هنوز مطرح است:

- حرفه حسابرسی چگونه می تواند دانش اعضای خود در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات را افزایش دهد؟
- آیا حرفه حسابرسی باید بیش از پیش از همکاری کارشناسان فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده کند؟
- حرفه حسابرسی برای بهره برداری از فناوری اطلاعات، ابزار و فنون مورد نیاز را از کجا می تواند به دست بیاورد؟
- آیا حرفه حسابرسی می تواند مخاطرات فناوری اطلاعات در محیط کسب و کار را ارزیابی کند؟
- حرفه حسابرسی برای حسابرسی شرکتهایی که به طور گسترده از فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده می کنند چه رویکردی را باید دنبال کند؟
- مجهز ساختن حرفه حسابرسی به امکانات و تسهیلات فناوری اطلاعات، مستلزم تأمین بودجه ای کلان است. چه منبعی باید آن را تأمین کند؟

مجله حسابرس «راههای گسترش استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در حسابرسی» را موضوع بحث میزگردی با حضور صاحب نظران حرفه قرار داد. پرسشهایی که در این میزگرد مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت بدین شرح بودند:

- ۱- فناوری اطلاعات و ارتباطات چیست؟
- ۲- ارائه تحلیلی از شرایط استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی در کشورهای پیشرفته و مقایسه آن با کشور ایران.
- ۳- مهمترین مزایای استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی چیست؟
- ۴- آیا استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسیهای مورد عمل در کشور، دارای محدودیت و چالش است؟
- ۵- حرفه حسابرسی چگونه می تواند دانش اعضای خود را در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات افزایش دهد؟
- ۶- حرفه حسابرسی برای حسابرسی شرکتهایی که به طور گسترده از فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده می کنند چه رویکردی را باید دنبال کند؟
- ۷- جهت تفوق بر محدودیتهای استقرار نظام استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی، چه پیشنهادهایی دارید؟
- ۸- روند سریع تغییرات در فناوری اطلاعات چه تأثیری بر محیط کار حسابرسی دارد؟

شرکت‌کنندگان در این میزگرد به ترتیب حروف الفبا عبارت بودند از:

محمدجواد صفار

عضو شورای مدیریت مجله حسابرس

دکتر محمدعلی زاهدی

حسابدار رسمی و مدرس دانشگاه

مهندس احسان کیان خواه

مشاور فناوری اطلاعات
مؤسسه حسابرسی مفید راهبر

دکتر محمد عرب‌مازار یزدی

دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

امیرحسین نریمانی

مدیرعامل مؤسسه حسابرسی هوشیار ممیز

بنابراین، امروزه آنچه که فناوری اطلاعات و ارتباطات انجام داده، نه تنها سرعت دادن و دقت بخشیدن - آن هم در مقیاس انبوه - به اطلاعات است بلکه جلوی دوباره‌کاری‌ها و مفاهیمی مانند بایگانی راكد و صرف زمان برای درخواست و دریافت اطلاعات و مانند اینها را تقریباً گهنة کرده و با خودش يك سری موضوعات جدید هم به همراه آورده است؛ به خصوص برای جامعه حسابرسی؛ به نحوی که در ابتدای قرن بیست و یکم انجمن حسابداران رسمی امریکا يك مجموعه رهنمودهایی برای قرن جدید منتشر کرد که محور اصلیش این بود که در مجموع کارشناسان حرفه حسابداری و حسابرسی موضوع فناوری اطلاعات (IT) را به آن شکلی که باید جدی نگرفته‌اند. این انجمن معتقد است که جامعه حرفه‌ای حسابداری باید خودش را آماده کند که با این واقعیت روبه‌رو شده و آنچه که شایسته آن هست انجام بدهد.

حسابداران به دلیل رشته‌کارشان که پردازش و رسیدگی و انتقال اطلاعات است بیش از دیگر اقسار جامعه با این فناوری سروکار پیدا کرده‌اند. ویژگی این فناوری هم این است که سرعت رشدش با هیچ يك از فناوری‌هایی که می‌شناسیم شباهت ندارد. مثال می‌زنند که اگر اتومبیل‌ها قرار بود به

✓ صفار

خیلی خوش آمدید. بحث کامپیوتر بحث دیروز، امروز و فرداست. اگر اجازه بدهید من موضوع را با این پرسش عمومی شروع کنم که فناوری اطلاعات چه ویژگی دارد که اینقدر در همه شئون زندگی مورد استفاده قرار می‌گیرد؟

✓ دکتر عرب‌مازار

فناوری اطلاعات و ارتباطات امروز دیگر آنقدر با زندگی مردم آمیخته شده است که کمتر کسی از اهمیت و جایگاه آن در انتقال پیام و معنا بی‌خبر است. زمانی می‌گفتند که هر چیزی که در اطراف ما هست در آن نفت به‌کار رفته و امروزه هر چیزی که در اطراف ما هست به نوعی با آی‌سی تی (ICT) در ارتباط است. زندگی مردم کاملاً آمیخته با این فناوری است. به خصوص در رشته‌هایی مانند رشته حسابداری که با انتقال اطلاعات سروکار دارد و کار اصلی آن فراهم آوردن اطلاعات، انتقال اطلاعات سریع، مربوط و دقیق به افراد ذینفع و دریافت بازخورد آنهاست. حسابرسان و ممیزان از جنبه‌های مختلفی می‌خواهند ببینند که کار این انتقال پیام چقدر صحیح، دقیق و قانونی بوده است.

عرب مازار:

نسل موجود

حسابرسان ما

از فناوری اطلاعات

ترس دارد و

احساس می‌کند

که دنیا

دنیای متفاوتی شده است

با کامپیوتری که به شبکه متصل نباشد قابل تصور نیست. بشر همیشه اطلاعات را جمع‌آوری، نگهداری، پردازش و به دیگران منتقل می‌کرده است، اما فناوری اطلاعات با استفاده از کامپیوتر توانسته جمع‌آوری، نگهداری، پردازش و انتقال اطلاعات را از نظر حجم، سرعت و کیفیت به‌طور اساسی تغییر دهد.

شعاع فناوری اطلاعات به‌ویژه در ترکیب با سیستم‌های ارتباطی امروزی روز به روز گسترش پیدا می‌کند و وارد حوزه‌های تخصصی دیگر می‌شود. به‌طور مثال از ترکیب بانکداری و فناوری اطلاعات بانکداری الکترونیک و از ترکیب تجارت با فناوری اطلاعات و بانکداری الکترونیک، تجارت الکترونیک به‌وجود می‌آید. به کمک فناوری اطلاعات اشتغال و کسب‌وکارهای جدیدی پدیدار شده و به‌شکل کیفی توسعه پیدا می‌کند و برعکس برخی از حرفه‌ها و مشاغل ناپدید می‌شوند و به این ترتیب تمام زندگی امروزی تحت‌الشعاع فناوری اطلاعات قرار دارد.

✓ صفار

بد نیست در مورد وضعیت فناوری اطلاعات مقایسه‌ای بین ایران و کشورهای پیشرفته و تفاوت‌های اصلی آنها داشته باشیم.

✓ کیان‌خواه

فناوری اطلاعات مفهوم سیالی دارد. سازمان‌هایی را سراغ داریم که از راه‌حلهای جامع فناوری اطلاعات برای پیشبرد توسعه سازمان خود استفاده می‌کنند و بسیار موفق هستند اما همین راه‌حل ممکن است در سازمان دیگر به شکست بیانجامد. باید فناوری اطلاعات را با نگرش استراتژیک همراه کنیم. در حقیقت در ذات فناوری اطلاعات، بصیرت راهبردی نهفته است. فناوری اطلاعات هم چشم‌انداز ساز است، یعنی مشخص می‌کند که ما به کجا برویم و هم وسیله‌ای است که ما را به سمت هدف هدایت می‌کند.

حسابرسان در شرکتهای مورد رسیدگی با دو نوع فناوری اطلاعات برخورد دارند. یکی فناوری که در سازمان به‌کار رفته و برای هدف خاصی به‌کار رفته که حسابرسان وظیفه

سرعت فناوری اطلاعات رشد کنند دانش تولید خودرو الان به گونه‌ای بود که باید خودرویی می‌داشتیم که ۲ میلیون کیلومتر در ساعت سرعت داشت. هیچ فناوری دیگری در اطراف زندگی ما به این سرعت رشد نکرده است. نکته مهم دیگر این است که فناوری اطلاعات مشمول تحریم‌ها و اراده‌های سیاسی و امثال اینها نمی‌شود. یعنی در بدترین شرایط و در سخت‌ترین وضعیت سیاسی و حتی جغرافیایی در کره زمین هر جایی که سر بزنید می‌بینید از امکاناتی بهره‌مند هستند که پیشرفته‌ترین کشورها امروز در اختیار دارند. من بانکهایی را در ایران می‌شناسم که دارای پیشرفته‌ترین تکنولوژی، امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری هستند، به‌رغم اینکه ما در خیلی از زمینه‌ها با کمبود امکانات و تجهیزات مواجه هستیم. بنابراین اراده سیاسی و کنش و واکنش‌های بین‌المللی هم خیلی در انتقال این فناوری مؤثر نیستند و به خاطر همین هم هست که نفوذ بالایی در همه کشورها داشته است.

✓ نریمانی

فناوری اطلاعات فناوری است که از رایانه برای جمع‌آوری، پردازش، انبارسازی، پشتیبانی و انتقال اطلاعات استفاده می‌کند. امروزه استفاده از عبارت فناوری اطلاعات و ارتباطات متداول است. زیرا دیگر کار

که کمبود دانش خودشان را جبران کنند و به همین خاطر انجمن‌های حرفه‌ای خاصی تشکیل شد که نمونه‌اش **انجمن حسابرسی و کنترل سیستمهای اطلاعاتی** (ISACA) است که در حال حاضر چندین گواهینامه می‌دهد؛ فکر می‌کنم حدود ۴ گواهینامه می‌دهد با عنوان «**حسابرس رسمی سیستمهای اطلاعاتی** (CISA)»، «**مدیر رسمی امنیت سیستمها (CISM)**»، و دو گواهینامه دیگر که «کنترل سیستمهای اطلاعاتی و ریسک» و «مدیریت فناوری اطلاعات» را پوشش می‌دهد. به این ترتیب اینقدر پیشرفت بعد از آن گامهای نخستین حاصل شده‌است که حالا به‌شکل کاملاً تخصصی این متخصصین هم باید بیایند و به تیمهای حسابرسی کمک بکنند که فکر می‌کنم که در دنیا بیشتر از ۱۰۰ هزار نفر حسابرس رسمی سیستمهای اطلاعاتی داشته باشیم. اینکه در ایران چه تعداد داریم من آماری ندارم ولی فکر می‌کنم که کسانی که چنین گواهینامه‌ای را گرفته باشند انگشت‌شمار باشند. از طرفی، مرجع داخلی هم برای این تخصصها نداریم؛ یعنی انجمنی که این تخصصها را آموزش بدهد و چنین گواهینامه‌هایی را برای متخصصین صادر بکند. نه تنها این را نداریم ما در اصل استانداردها یا چارچوب‌های پذیرفته‌شده مشخصی در این زمینه نداریم. در بحث حسابرسی سیستمهای اطلاعاتی چارچوب‌های پذیرفته‌شده‌ای وجود دارد که مقبولیتشان ممکن است در حد کوزو نباشد ولی پذیرش وسیعی پیدا کرده‌اند مثلاً **کوبیت (COBIT)**. ولی در ایران بر روی این استانداردها و چارچوب‌ها هم کار نکرده‌ایم.

منابع محدودی در زمینه حسابرسی فناوری اطلاعات تهیه و منتشر شده است ولی، اینها کافی نیست و به‌عنوان مرجعی که حسابرس براساس آنها آموزش ببیند و عملاً بتواند آنها را به‌کار بگیرد در دسترس نیست. به‌خاطر همین در حرفه حسابرسی در کشور دچار محدودیت هستیم. فرض کنید یک مؤسسه حسابرسی برای حسابرسی یک شرکت بزرگ نیاز پیدا کند به متخصص مدیر امنیت سیستم؛ از کجا پیدا کند و به چه اعتباری؟ به این ترتیب دوباره برمی‌گردیم به همان چرخه تجربی اولیه و آزمون و خطا.

بررسی کفایت و اثرات مثبت و منفی آن را بر روند مالی و اجرایی سازمان دارند و دوم کمک‌گیری از فناوری اطلاعات در فرایند حسابرسی است.

در نرم‌افزارهای کامپیوتری تقریباً با تحریم روبه‌رو نبوده‌ایم و می‌توانیم بگوییم از دیگر کشورهای دنیا هم خیلی عقب نیستیم. پیشرفت ما در این حوزه به تلاش خودمان بستگی دارد و به‌راحتی با برنامه‌ریزی و مدیریت می‌توانیم روی لبه تکنولوژی حرکت کنیم. گرچه در حوزه سخت‌افزار به‌شدت وابسته به کشورهای خارجی هستیم و ممکن است تحریم باشیم اما در عمل همه دستگاههای مورد نیاز وارد کشور می‌شود.

به مسئله فناوری اطلاعات در حسابرسی باید واقع‌بینانه توجه شود. ارائه مجموعه نرم‌افزارهای آفیس (Office) توسط مایکروسافت برای استفاده ساده، آسان و روزمره کاربران عمومی بوده است. باید از ابزار عمومی بهره ببریم. در حسابرسی به‌نظر می‌آید از ابتدا به دنبال یک پدیده عجیب و غریب بوده‌ایم که سریع همه مشکلات حسابرس را حل کند و این شاید به‌خاطر تصویر نادرستی بوده که از به‌کارگیری فناوری اطلاعات در حسابرسی کشورهای غربی ایجاد شده، باید از ابزار ساده همانند اکسل (Excell) و ورد (Word) و سیستمهای اتوماسیون اداری برای نزدیک نمودن حسابرس به فناوری اطلاعات استفاده شود. آشنایی وجود دارد اما خیلی هدفمند و سیستماتیک نیست. به‌نظر می‌آید شرکت‌های بزرگ حسابرسی نیز از همین ابزار و راه‌حل‌های ساده بهره‌م می‌برند.

✓ نریمانی

به‌منظور مقایسه ایران و جهان در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات در حسابرسی باید به این موضوع برگردیم که در تاریخچه حسابرسی در دنیا، استفاده از کامپیوتر به‌شکل تجربی توسط افراد و حسابرسان پیشرویی که با کامپیوتر آشنایی بیشتری داشتند شکل گرفته و آنها بودند که این دریچه را باز کردند.

با توسعه بیشتر سیستمهای کامپیوتری و پیدایش مباحث جدیدی نظیر امنیت و شبکه، حسابرسان کوشش کردند

بکنیم. به نظر می‌رسد هنوز از گردنه فناوری اطلاعات عبور نکرده‌ایم و شاید هنوز برای حرفه حسابرسی زود است که وارد عرصه فناوری ارتباطات شود. یکی از بحث‌های گسترده‌ای که در چند سال گذشته خیلی مطرح بود بحث مشکلات در اختیار گرفتن داده‌های صاحبکار بود. آیا برای این مشکل راه حل فنی پیدا شده و از اهمیت آن کاسته شده است؟

✓ دکتر زاهدی

مشکلی که مطرح است ساختار جداول داده‌ها می‌باشد. حساب‌برسان برای درک و فهم مشخصات داده‌های موجود در بانک‌های اطلاعاتی شرکتها مشکل دارند و واقعیت این است که خود شرکتها هم از استاندارد خاصی برای تعریف داده‌ها پیروی نمی‌کنند و نمی‌توانند مستندات روشنی برای آنها ارائه کنند که حساب‌برس به کمک آنها بتواند ساختار داده‌ها را تحلیل و تبیین کند.

✓ کیان خواه

اینکه بتوان به يك بانک اطلاعاتی وصل شد، مسئله فنی مهمی قلمداد نمی‌شود. داده‌ها در نرم‌افزارهای مختلف از قالب‌های مختلفی استفاده می‌کنند ولی این قالبها شناخته شده هستند و بازبایی آنها مشکل نیست. مشکل اصلی مربوط به روابط بین داده‌هاست. وقتی يك نرم‌افزار طراحی می‌کنیم، طراح براساس دیدگاه، تجربه و مدل ذهنی خاص خود يك ساختاری برای داده‌ها در بانک اطلاعاتی درست می‌کند. درک این ساختار برای دیگران و یا حساب‌برس خیلی سخت است. حتی شرکت‌های بزرگی هم که خودشان نرم‌افزار پیاده‌سازی کرده‌اند، با تغییر تیم طراحی با وجود مستندات، نمی‌توانند به راحتی کار توسعه نرم‌افزار را انجام دهند.

نیاز اصلی حساب‌برس دریافت داده‌ها به صورت گویا و قابل فهم است. صرف وصل شدن به بانک اطلاعاتی و در اختیار گرفتن داده‌ها چیزی را حل نمی‌کند. برای حل این مشکل دو روش وجود دارد؛ یا يك تیم نرم‌افزاری باید کمک کند با سعی و خطا کار شناسایی ساختار داده را انجام

✓ صفار

در حوزه حسابرسی آیا به نرم‌افزارهای کامپیوتری خاص نیاز داریم یا عمومی؟ آیا نرم‌افزارهای عمومی که توسط همه سازمانها به کار برده می‌شود نیاز ما را پاسخ می‌دهد یا اینکه برای انجام کار حسابرسی به نرم‌افزارهای اختصاصی نیاز مندیم؟

✓ دکتر زاهدی

ضمن تأیید فرمایشات دوستان اجازه بفرمایید که راجع به فناوری اطلاعات یک مقدار توضیح بدهم، فناوری اطلاعات از منظر اطلاعات یعنی اینکه داده را چگونه جمع‌آوری کنیم، چگونه به حرکت درآوریم، چگونه پردازش کنیم و چگونه نگهداری کنیم. این یک بخش است و بخش دیگر این است که بستری فراهم کنیم که این اطلاعات در آن به حرکت درآیند و اطمینان از مسیر حرکت و نگهداری داده‌ها داشته باشیم.

به نظر اینجانب به طور کلی حسابرسی کامپیوتری را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد:

۱- چگونه در محیط‌های کامپیوتری (IT base) حسابرسی کنیم؛ یعنی با توجه به اینکه نحوه ارزیابی کنترل‌های داخلی در این محیط متفاوت می‌باشد. ضمن اینکه می‌بایستی به کنترل‌های دیگری که حاکم بر محیط پردازش و نگهداری و انتقال اطلاعات است (امنیت نرم‌افزار و امنیت شبکه) نیز توجه کنیم؛ و

۲- استفاده از کامپیوتر در حسابرسی.

یعنی همانند سایر امور، مانند امور مالی، حسابداری، مهندسی، عملیاتی و فنی، از کامپیوتر استفاده شود. مانند نرم‌افزارهایی که عملیات حسابرسی را می‌توان با آن مکانیزه نمود یا اینکه داده‌ها را توسط آن تحلیل کرد.

✓ صفار

دو سه نکته‌ای را که از صحبت دوستان گرفتم اگر کمی جمع‌وجور کنم به این می‌رسیم انتظار ما برای استفاده از فناوری اطلاعات در حوزه حسابرسی عجولانه بوده و شاید به طور دقیق نمی‌دانستیم که چه کار می‌خواستیم

کیان خواه:

حسابرس باید اهمیت

این ابزار را حس کند که

اگر از این ابزار

استفاده کند

تصمیمی که می‌گیرد

بیشتر

قابل اتکاست

مخابراتی آن طور که باید توسعه پیدا نکرده و اینترنت پرسرعت یا امثال اینها هنوز با مشکلاتی مواجه است. ولی این مسیر گریزناپذیر است، یعنی حتماً شکل خواهد گرفت. بنابراین نگران بودن از اینکه حسابرس باید از یک سیستم گمنام استفاده کند، یا از نرم‌افزاری که اصلاً نمی‌داند که چیست و چه کسی آن را درست کرده، آیا طراح آن در دسترس است یا نیست و این نوع مشکلات اصلاً مطرح نیست. به علاوه، حرکت به سمت حسابرسی مستمر است؛ یعنی حسابرس برنامه‌های فرعی در نرم‌افزار کارفرما کار می‌گذارد که در لحظه از اطلاعات روز و در حال ایجاد نمونه‌گیری می‌کند. این مفاهیم اصلاً مطرح نیست که داده‌ها گم بشود، یا حسابرس نفهمد که سیستم آنها را کجا ذخیره کرده، و یا حسابرس چگونه می‌تواند به آنها دسترسی پیدا کند. من احساس می‌کنم این است که موضوع دستیابی به داده‌های بدون تعریف، موضوع نسل قبلی نرم‌افزارها در سازمان‌ها است.

من فکر می‌کنم حسابرسان آینده در واقع اصل نگرانی‌شان باید این باشد که آیا آی‌سی‌تی را درست شناخته‌اند و آیا فضای کنترل‌های داخلی را که یک فضای کاملاً متفاوت با گذشته است درست درک کرده‌اند. به رهنمود انجمن حسابداران رسمی امریکا نگاه کنید؛ می‌گوید گروه حسابرسی باید به همراه خود متخصص شبکه و متخصص امنیت اطلاعات داشته باشد. یک حسابرس متخصص امنیت اطلاعات نیست. امنیت اطلاعات حوزه تخصصی مستقلی است که حسابدار حرفه‌ای

دهد که اطلاعات مربوط به کارکنان یا فروش کجا ذخیره می‌شود و یا تیم تولیدکننده نرم‌افزار روابط بین داده‌ها را ارائه دهد و یا واسطی را برای دسترس حسابرس به داده خام فراهم آورد.

✓ صفار

به‌طور روشن تکلیف حسابرسی که می‌خواهد شرکتی را حسابرسی کند که رویدادهای مالی را به‌صورت الکترونیکی ایجاد و نگهداری می‌کند چیست؟

✓ دکتر عرب‌مازار

ابتدا به این نکته توجه کنیم که در بیشتر کاربردها مثل بانکداری یا حسابداری، و هر جا که نرم‌افزارهای کاربردی به‌کار گرفته می‌شود، حرکت به سمت استفاده از نرم‌افزارهای کاربردی عمومی است. در واحدهایی که مانند شرکت نفت چنددهه قبل نرم‌افزار اختصاصی برای خودش درست کرده، با گذشت زمان برای شناخت ساختار داده‌ها هزار گرفتاری پیش می‌آید؛ برای اینکه طراح اولیه برای تعریف داده‌ها از یک فرهنگ لغت اختصاصی استفاده کرده که هیچکس با آن آشنا نیست.

امروز حرکت به سمتی است که نوع نگاه به حسابرسی از حسابرسی پس از رویداد به حسابرسی حین رویداد تغییر پیدا کرده است. در سیستم‌های امروزی، در بورس ایران هم این حرکت آغاز شده است، برای تعریف داده‌ها از قالب‌هایی مثل ایکس‌بی‌آرال (XBRL) استفاده می‌شود که گم نمی‌شوند و داده‌ها با همان ویژگی‌هایی به کامپیوتر معرفی می‌شوند (برچسب می‌خورند) که حسابرس و حسابدار برای آن تعریف کرده است. در نتیجه وحدت رویه در گزارش‌دهی پیش می‌آید و همه از مفاهیم مشترک استفاده می‌کنند. ممکن است کمی خیالی به نظر بیاید ولی در واقع دارد اتفاق می‌افتد. از یک طرف نرم‌افزارهای کاربردی غیراختصاصی و عمومی، و از طرف دیگر نرم‌افزارهای واسطه‌ای که از بانک‌های اطلاعاتی چندگانه که در لحظه می‌توانید گزارش‌های مشترک بگیرید.

البته همانطور که اشاره داشتید در ایران زیرساخت‌های

نمی‌تواند متخصص آن بشود. ما برای آینده باید این حوزه‌ها را بشناسیم و اگر امکان‌پذیر بود در آن آموزش ببینیم. این مشکل امروز وجود ندارد که دستیابی به داده‌های صاحبکار امکان‌پذیر نباشد.

✓ صفار

از صبحتها می‌توان برداشت کرد که مشکلات مربوط به سیستمهای کامپیوتری کنونی چه در نرم‌افزار و چه در تعریف ساختار داده‌ها با پیشرفت فناوری اطلاعات در حال حل شدن است. در ادامه به این بحث پردازیم که در ایران برای توسعه استفاده از کامپیوتر در حسابرسی سیستمهای کامپیوتری چه مشکلاتی وجود دارد؟

✓ نریمانی

مشکلاتی که فرمودید تنها بخشی از موانع توسعه استفاده از کامپیوتر در حسابرسی هستند. آموزش حسابرسان، کمبود متخصصین نرم‌افزار در کنار حسابرسان برای عبور آنها از گلوگاهها، کمبود امکانات سخت‌افزاری، ترافیک‌کاری حسابرسان در فصول کاری و نبود پروژه آزمایشی مناسب در دیگر فصلها و مساعد نبودن محیط صاحبکاران مشکلات دیگر حسابرسان هستند و همانطور که می‌دانیم اجزای فناوری باید با همدیگر رشد کنند و با تعامل به پیش بروند. نچرخیدن یک چرخ‌دنده مانع از حرکت دیگر چرخ‌دنده‌ها می‌شود.

فرض کنیم یک شرکت نرم‌افزاری نرم‌افزار خاصی برای کمک به کار حسابرسان تولید کند. این نرم‌افزار باید در پروسه حسابرسی مورد آزمایش قرار گرفته و توسعه پیدا کند در غیر این صورت شرکت مذکور به دلیل نبود بازار مناسب، از این کار صرف‌نظر می‌کند. فرض کنیم که نرم‌افزارهای مناسب هم در اختیار داشتیم و مشکلات سخت‌افزاری و متقاعد کردن مشتری به همکاری و آموزش حسابرسان را هم رفع و رجوع کردیم با اختلاف فاحش حق‌الزحمه چنین حسابرسان آموزش‌دیده‌ای با فرصت‌های فراروی آنها، چگونه آنها را حفظ و نگهداری کنیم؟ ملاحظه می‌کنید که مبحث پیچیده‌ای است که نیازمند برنامه‌ریزی بلندمدت و صبورانه می‌باشد.

✓ صفار

بحث دیگر پرورش و تربیت نیروی متخصص فناوری اطلاعات در حرفه حسابرسی است. چه کارهایی می‌شود کرد که این کار اجرایی شود؟

✓ دکتر زاهدی

یکی از مشکلات جدی ما بحث آشنایی حسابرسان با محیط فناوری اطلاعات است؛ در رشته حسابداری در دانشگاه چقدر مباحث فناوری اطلاعات مطرح می‌شود؟ در دوره فوق‌لیسانس یک درس سیستمهای اطلاعاتی حسابداری داریم، آن هم اصلاً تعریف روشنی ندارد و محتوای درسی و منابع آن کاربردی و به‌روز نیست. در هر حال آشنایی حسابرس با فناوری اطلاعات چیزی نیست که با سه واحد درسی به‌جایی برسد. دانش‌آموختگان جدید گرچه تقریباً يك مقدار آشنایی دارند ولی به اندازه کافی نیست. به‌نظر من از سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی باید شروع کنیم؛ کلاسهای گذاشتند. باید این کوششها را تقویت بکنیم. ما در حسابرسی کامپیوتری نیاز نداریم متخصص کامپیوتر باشیم ولی فضای فناوری اطلاعات را باید خوب بشناسیم.

✓ نریمانی

بحث آموزش نیروی انسانی به اعتقاد من مهمترین بحثی است که در این زمینه وجود دارد. استخوان‌بندی حرفه حسابرسی ایران از سازمان حسابرسی، جامعه حسابداران رسمی ایران و سایر انجمنهای حرفه‌ای و مؤسسه‌های حسابرسی و حسابرسان منفرد تشکیل شده‌است که هر یک می‌توانند به‌نوعی نقش‌آفرینی کنند (البته دانشگاهها و مراکز آموزش خارج از حرفه و دستگاههای نظارتی و وظایف خودشان را انجام می‌دهند و ما حداکثر می‌توانیم با آنها تعامل کنیم).

سؤال اول این است که چه چیزی باید آموزش داده شود؟ سازمان حسابرسی در زمینه استانداردهای حسابداری و حسابرسی منابع بسیاری منتشر کرده و قانون هم آنها را لازم‌الاجرا می‌داند ولی در زمینه حسابرسی فناوری اطلاعات چه چیزی را باید آموزش دهیم؟

نریمانی :

با توسعه بیشتر

سیستمهای کامپیوتری و

پیدایش مباحث جدیدی

نظیر

امنیت و شبکه

حسابرسان کوشش کردند که

کمبود دانش خودشان را

جبران کنند

و ابزار و چارچوبهایی مانند کوبیت (COBIT) در زمینه ارزیابی کنترل‌های داخلی استفاده کرده و نیروهای مستعد و آموزش دیده را تا حد ممکن حفظ کنند.

✓ صفر

بالآخره این بحث همیشه مطرح بوده است که آیا حسابرس باید متخصص فناوری اطلاعات باشد؛ یا در کنارش متخصص فناوری اطلاعات را داشته باشد یا هیچکدام؛ چه پاسخی برای این بحث وجود دارد؟

✓ دکتر عرب‌مازار

باید ببینیم تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات با زندگی و کار حسابرس چه کرده و او را با چه مسئله تازه‌ای مواجه کرده است. حسابرس الان وارد سازمانی می‌شود که هنوز حسابهایشان هم روی کاغذ است و هم به صورت الکترونیکی در کامپیوتر. خوب اگر حسابرس در آینده وارد سازمانی بشود که هیچ کاغذی نگه نمی‌دارد تکلیفش چیست؟ شیوه زندگی دارد تغییر می‌کند، اما چون می‌ترسیم دوست داریم هنوز مستندات کاغذی را نگه داریم و فکر هم می‌کنیم که این مثل سند ملک است. امروز در اسناد رسمی مملکتی، سند

در این بین سازمان حسابرسی به عنوان مرجع تدوین استانداردها که خود امکان به‌کارگیری عملی و آزمایشی رهنمودهای مورد نیاز در این زمینه را دارد و از طرفی تنها بخشی از حرفه است که می‌تواند به منابع دولتی دسترسی داشته باشد جایگاه ویژه‌ای دارد. سازمان می‌تواند با تشکیل تیمهای تحقیقاتی و تیمهای اجرای آزمایشی در تعامل با جامعه حسابداران رسمی و انجمنهای حرفه‌ای و مؤسسات حسابرسی نسبت به تدوین یا بومی‌سازی چارچوبهای کنترل داخلی در زمینه اطلاعات و فناوریهای مرتبط با اطلاعات به نحوی که با مقدمات فعلی حرفه قابل اجرا باشد اقدام کند.

جامعه حسابداران رسمی ایران می‌تواند با ابزاری مانند پرسشنامه‌های کنترل کیفیت، مؤسسه‌های حسابرسی را به سمت استفاده بیشتر از فناوری اطلاعات تشویق کند. دیگر انجمنهای حرفه‌ای می‌توانند نقش آموزشی و اشاعه فرهنگی داشته باشند.

اما بار اصلی به اعتقاد من بر دوش مؤسسه‌های حسابرسی خواهد بود. آنها هستند که با بیشترین مخاطرات در این زمینه مواجه هستند و در صورتی که بخواهند در بلندمدت ادامه حیات داشته باشند ناگزیر از عبور از این مسیر هستند. هر چند امکانات آنها در طی این مسیر محدود به نظر می‌رسد. بر مبنای تحقیقات به عمل آمده در سطح بین‌المللی سرمایه‌گذاری مؤسسه‌های حسابرسی در زمینه فناوری اطلاعات یک سرمایه‌گذاری دیربازده است. بنابراین مؤسسه‌های حسابرسی می‌بایست در این زمینه بسیار حساب شده عمل کنند و به اصطلاح بی‌گذار به آب نزنند. یکی از این اشتباهات می‌تواند سرمایه‌گذاری یکباره چه سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و چه آموزشی باشد؛ که بر مبنای تجربیات من احتمال شکست آن بیش از ۹۰ درصد است.

پیشنهاد من این است که هر مؤسسه درصد قابل‌تحملی از درآمد خود را به صورت بلندمدت و دائمی به فناوری اطلاعات اختصاص دهد. بیشترین سهم این هزینه باید صرف آموزش منابع انسانی شود و تا حد امکان از ابزار رایگان و ارزان موجود نظیر اکسل و اکسس و نسخ محدود شده در زمینه ابزار و فنون حسابرسی به کمک رایانه (CAATTS)

کنیم؛ مثلاً در چه مقطعی؟ من اعتقاد دارم که ما روی دانشگاه نمی‌توانیم حداقل در کوتاه‌مدت حساب کنیم. دانشگاه نمی‌تواند تیمهای حسابرسی موجود ما را به آن نقطه‌ای برساند که امروز نیاز بازار است. حسابرسان باید با دوره‌های ضمن خدمت دانش و مهارت فناوری اطلاعات خاص رشته حسابداری و حسابرسی را یاد بگیرند.

این توضیح را هم اضافه کنم که ما امروز از دو دیدگاه حسابرسی سیستمهای کامپیوتری را نگاه می‌کنیم؛ دیدگاه یک حسابدار که نگران این است که سندی جا نیافتاده باشد، آیا همه حواله‌های انبار در سیستم ثبت شده؛ و دیگری نگاه کامپیوتری است که می‌خواهد ممیزی کند که آیا همه جوانب لازم در مورد امنیت شبکه رعایت شده و خروجی سیستم اطمینان بخش است یا خیر. اگر بتوانیم این دو حوزه را از هم جدا کنیم، شاید یک گروه تخصصی بتواند بخش دوم از کار را انجام بدهد و حسابرس را مطمئن کند به آنچه که در سیستم وجود دارد تا حسابرس با خیال راحت هر چه داده از سیستم استخراج می‌کند به کامل بودنش و به درستی و به دقتش به‌طور کامل اطمینان داشته باشد.

✓ کیان خواه

باید به امنیت اطلاعات توجه ویژه‌ای کرد. شاید یکی از دلایلی که فناوری اطلاعات در حسابرسی جای خود را پیدا نکرده است، مسئله امنیت اطلاعات باشد. زمانی که به شبکه اینترنت و یا هر شبکه عمومی دیگر متصل می‌شویم به صورت بالقوه در معرض خطر و آسیب قرار داریم. تهدید اطلاعات جزو ویژگیهای ذاتی این شبکه است.

پژوهشی را درباره آینده پژوهی فضای سایبر در سال ۲۰۲۵ که شرکت مایکروسافت منتشر کرده می‌خواندم. در این پژوهش آمده بود که کشورهایی که در حوزه تحقیق و توسعه سرمایه‌گذاری می‌کنند به شدت مورد تعرض تکنولوژیکی و مهاجمان شبکه‌ای قرار دارند، چه دولتی و چه غیردولتی. در ایران با موقعیت سیاسی که داریم و کوششهای محققان ما در زمینه فناوری هسته‌ای و هوافضا، موضوع امنیت شبکه‌های کامپیوتری کشور

ملك تبدیل شده به سند کامپیوتری؛ یک ورق کاغذ هم به شما می‌دهند که یک کپی هم شما از آن داشته باشید و دفترچه منگوله‌دار معنی ندارد. حسابرس ما با این موضوع یک‌دفعه مواجه شده چون تحول فناوری اطلاعات تدریجی و اصولی نبوده است. به قول **بیل گیتس** فناوری اطلاعات کوه بلندی بود که پیش‌قراول‌ها به‌سختی از آن عبور کردند. بعد معبری درست کردند که بقیه از آن معبر عبور کرده و فکر می‌کنند که خیلی آسان است. ما به‌یکباره از یک تکنولوژی بسیار سنتی پیاده و سوار تکنولوژی پیشرفته شدیم. طبیعی است هم حسابدار و هم حسابرس دچار سردرگمی می‌شوند.

مسئله دوم این است که شرکای مؤسسه‌های حسابرسی آیا گناهی دارند که در دوره‌ای زندگی کرده‌اند که فناوری اطلاعات به این صورت گسترش پیدا نکرده و زندگیشان در یک فضای دیگری شکل گرفته است؟ نسل موجود حسابرسان ما از فناوری اطلاعات ترس دارد و احساس می‌کند که دنیا، دنیای متفاوتی شده است. در درجه اول باید فضای عمومی فناوری اطلاعات و ارتباطات را و کمکی که به حسابرسان می‌تواند بکند را در فضای جامعه حرفه‌ای خودمان توسعه بدهیم و این به‌نظر من مشکلی است که سازمان حسابرسی باید برای حل آن کمک کند. به‌نظر من می‌رسد که در هیچ‌جای دنیا و از جمله در ایران ما نمی‌توانیم حسابرسان را به درجه‌ای برسانیم که بتوانند متخصص شبکه، امنیت سیستم، کنترل سیستم و از این قبیل بشوند. ما می‌توانیم حسابرس تربیت کنیم، اما نمی‌توانیم حسابرسی تربیت کنیم که به همه رموز فناوری اطلاعات و ارتباطات مسلط و آشنا باشد و نیازی به همراهی افراد متخصص نداشته باشد. کار حسابرسی در محیطهای پیچیده امروزی کاری است که تنها گروهی متشکل از تخصصهای مختلف قادر به انجام آن هستند.

به‌نظر من مؤسسه‌های حسابرسی باید سازمان خود را با متخصصین فناوری اطلاعات تجهیز کنند. آموزش دانشگاهی بحث خودش را دارد؛ مثلاً آیا امروز رواست که گرایشی در حسابداری داشته باشیم به اسم گرایش حسابرسی سیستمهای کامپیوتری؟ باید درباره آن مطالعه

دکتر زاهدی:

در شرایطی که

ساز و کارهای صاحبکار

هیچکدام کامپیوتری نباشد

و همه دستی و سنتی باشد

باز حسابرس می تواند

برای کارش

از کامپیوتر

استفاده کند

شود. اگر پرونده حسابرسی دیجیتالی باشد آیا کنترل کیفیت جامعه حسابداران رسمی آن را می پذیرد؟ آیا مراجع ذیصلاح آن را معتبر می دانند؟ این مباحث را باید جامعه بنشیند و حل کند و سازمان حسابرسی هم باید به آن توجه داشته باشد. در مورد نرم افزارهایی هم که در حوزه مالی استفاده می شود به نظر م یک نهادی باید به اینها گواهی نامه داده و بگوید این نرم افزار اصول مورد انتظار از یک سیستم حسابداری را رعایت کرده، به ویژه اصول کنترل داخلی را در نظر گرفته است.

✓ **صفار**

ظاهراً کسی از چنین پیشنهادی استقبال نمی کند. گواهی دادن یا تأیید کردن تعهداتی ایجاد می کند که با مسئولیت مراجع حسابداری همخوانی ندارد.

✓ **دکتر عرب مازار**

یکی از چیزهایی که در مورد کل جامعه در نزدیک شدن به فناوری اطلاعات و ارتباطات برای انجام کارهای جدی در واقع مانع ایجاد می کند، می تواند سایر فویبا باشد؛ یعنی ترس از فضای سایبری. اگر به تلویزیون هوشمند متصل باشید ممکن است که فضای خانه شما را به کسانی نشان دهد که شما

بسیار حساس است و باید به این مطلب توجه جدی داشته باشیم. باید مبتنی بر ویژگیهای محیطی خودمان یک سری کنترلهای قابل اتکا در حوزه امنیت اطلاعات پیش بینی و مستقر کنیم و به آن توجه جدی داشته باشیم. ما به راحتی تکنولوژی را می پذیریم و به راحتی از ابزاری مانند اینترنت بانک استفاده می کنیم، اما خیلی به امنیت آن توجه نداریم. در حوزه حسابرسی باید به وضعیت کنترلهای عمومی اطلاعات توجه جدی بکنیم. یعنی اطمینان داشته باشیم که اطلاعات صاحبکار و تداوم فعالیت او با حمله اینترنتی از بین نخواهد رفت. توجه اصلی حسابرسی آینده در ایران، بحث زیرساخت است؛ باید زیرساختی امن، مطمئن، پایدار و مستقل از شبکه اینترنت برای حفظ و نگهداری اطلاعات داشته باشیم.

بحث دیگری که نیازمند توجه است فرهنگ حسابرسان است. به نظر می آید که حسابرسان همیشه در فصل کاری هستند. یعنی همیشه هر تحولی را که می خواهیم ایجاد کنیم می گویند الان وقت این کار نیست. باید فکری کرد، حسابرس باید اهمیت این ابزار را حس کند که اگر از این ابزار استفاده کند تصمیمی که می گیرد بیشتر قابل اتکاست. من به نظر حتماً باید روی فرهنگ حسابرسی و حسابداری کار شود.

یکی دیگر از بحثهای مهم، فناوری پردازش ابری است. بحث خیلی جدی است و در عمل به این سمت می روییم که سازمان هایمان از مراکز داده و بخشهای ذخیره سازی اختصاصی جدا می شوند و از سرویس دهنده های مستقل برای نگهداری داده ها استفاده می کنند.

به نظر می آید که جامعه ما در این زمینه عقب است؛ یعنی سازمان حسابرسی به عنوان متولی حرفه باید به حسابرسی فناوری اطلاعات به عنوان مقدمه ای برای حسابرسی مالی توجه جدی داشته باشد. نرم افزارهایمان باید قابل اتکا باشد، امنیت اطلاعات قابل اتکا باشد، درستی و جامعیت منابع و ورودی ها باید قابل اتکا باشد و باید همه روندها کنترل بشود تا حسابرس بتواند حسابرسی را بر مبنای داده های دیجیتال، انجام دهد.

این نکته را هم اشاره کنم که قوانین و مقررات هم باید اصلاح

هم اگر تصمیم گرفته باشند که فناوری را به محیط کارشان بیاورند، از نرم افزارهای حسابرسی توقعات معجزه آمیز دارند. انتظار دارند که یک دکمه را بزنند و گزارش از آن طرف بیرون بیاید. بنابراین ذهنیت ایجاد شده فرصت تعامل بین حسابرس و فناوری را از بین می برد. هیچکدام از این نرم افزارها از ابتدای امر به این شکل وجود نداشتند. گروهی در مقیاس کوچکی نرم افزاری را طراحی کردند و در تعامل با کاربر، نرم افزار رشد کرد.

چون هنوز چنین محیطی برای تولیدکنندگان نرم افزار حسابرسی فراهم نیست. طبیعتاً از يك حد معین بیشتر نمی توانند جلو بروند چون کاربران حاضر نیستند با محصول آنها کار کنند و محصولی که تولید شده به همین خاطر رشد نمی کند.

✓ دکتر زاهدی

در شرایطی که سازوکارهای صاحبکار هیچکدام کامپیوتری نباشد و همه دستی و سنتی باشد، باز حسابرس می تواند برای کارش از کامپیوتر استفاده کند. مؤسسه حسابرسی می تواند فرایند حسابرسی و پرونده های حسابرسی را با استفاده از کامپیوتر آماده و نگهداری کند ولی ما باید برای این موضوع همانند سیستم های دستی و فیزیکی، دستورالعمل و استاندارد داشته باشیم تا بتوانیم بعد درستی آنها را ارزیابی کنیم.

فقدان فرهنگ عمومی هم عامل مهمی است. خیلی وقتها حسابرس با مقاومت مشتری مواجه می شود. برای دسترسی به داده ها، حسابرسان خیلی مواقع ممکن است که خودشان تخصص نداشته باشند و از يك متخصص استفاده کنند، ولی مشتری به شکل پنهانی مقاومت می کند و اطلاعات را در اختیار حسابرس قرار نمی دهد. این مستلزم فرهنگ سازی و استانداردسازی است.

گواهی دادن به نرم افزار هم موضوع پیچیده ای است. مرجعی که می خواهد گواهی بدهد چه صلاحیتهایی باید داشته باشد. اصلاً ممکن است بحثهای رقابتی در میان باشد. ما باید برای نرم افزار استاندارد تعریف کنیم. برای الکترونیکی کردن پرونده ها باید استاندارد بنویسیم. نحوه ارزیابی کنترل های داخلی باید استاندارد شود. در جهت

مایل نیستید از قلمرو زندگی شخصی شما سر در بیاورند. این مشکلاتی است که مردم را می ترساند. هنوز مردم فناوری اطلاعات را باور ندارند و باور نداشتن به چیزی که تصدیق فیزیکی و عینی در موردش نمی شود کرد يك چیز عمومی است. این شامل حسابرسان هم می شود.

حسابرس در يك فضای متعارضی قرار گرفته است. از تکنولوژی روز و اطلاعات و ارتباطات در زندگی شخصیش استفاده می کند، جدیدترین موبایلها را در دست دارد، یعنی فناوری را دوست دارد. ولی چرا اعتماد نمی کند که کار حسابرسی را به کمک فناوری اطلاعات انجام دهد. دلیل آن به نظر من ناآگاهی است. حسابرس اینجا سردرگم است. او را دچار تعارض کرده ایم. در حالی که در زندگی شخصی خودش فناوری اطلاعات را به وفور استفاده می کند، ولی در کارش حاضر نیست استفاده کند چون نمی داند که چگونه از آن استفاده کند. ما باید کارگاههایی برای آشناسازی حسابرسان تشکیل می دادیم تا با فضای فناوری اطلاعات و ارتباطات آشنا شوند و این فضا را درک کنند؛ در این صورت خودش متقاضی می شود که چیزهایی را بداند و ارتباط برقرار کند. نکته بعدی هم این است که وقتی شرکتها را موظف می کنید که دفاتر پلمپ شده کاغذی داشته باشند. خوب این باعث می شود که انگیزه از بین برود. چرا حسابرس ما باید ترغیب می شد که برود بفهمد که حسابرسی کامپیوتری یعنی چی! چه عامل تشویق کننده ای وجود دارد؟ اگر نداند مگر چه اتفاقی می افتد؟ به نظرم باید قانونهایی وضع شوند و حسابرس در فضایی قرار گیرد که استفاده او از این تکنولوژی گریزناپذیر باشد.

✓ نریمانی

اجزای فناوری باید با همدیگر رشد کرده و با تعامل باهم جلو بروند. اگر اعتقاد داشته باشیم که وارد عرصه فناوریهای جدید بشویم باید بپذیریم اینها با هم باید رشد کنند و به بلوغ کافی برسند. ما ممکن است که خیلی از این اجزا را داشته باشیم، اگر یکی یا دو تا از آنها را نداشته باشیم، همان يك یا دو همه را خراب می کند. حسابرسان بیشتر اوقات محدودیت زمانی دارند و امکاناتشان کم است؛ یعنی امکانات چه سخت افزاری، چه نرم افزاری چه آموزشی شان واقعاً محدود است. کسانی

صفار:

این بحث همیشه مطرح

بوده است که

آیا حسابرس باید متخصص

فناوری اطلاعات باشد

یا در کنارش

متخصص فناوری

اطلاعات را

داشته باشد

به نقطه خیزش رسیدیم و از همه آنچه که تا به حال پیدا شده اطلاع پیدا کردیم و از آن استفاده بهینه کردیم، آن زمان بنشینیم و فکر آینده را بکنیم که در جهش بعدی حسابرسان ما چگونه برای مواجه شدن با آن خودشان را آماده بکنند. بگذارید این از ژبان پیاده شده، مدتی بوگاتی سوار شود، روی زمین با سرعت ۴۵۰ کیلومتر حرکت کند. بعد می توان او را سوار هواپیمای مافوق صوت کرد و فرمان را هم به دستش داد. کسی که روی زمین از وسایل استفاده نمی کند مشکل است که پیشرفت کند.

✓ نریمانی

بله سرعت رشد فناوری اطلاعات بسیار بالاست، در صورتی که سرعت تغییرات در حرفه ما در آن حد نیست. حرفه حسابرسی در کشور به طور قطع به فناوریهای جدید دست خواهد یافت و در آن شکی نیست؛ لیکن با تأخیر و با سرعت کمتری. در این میان ممکن است در برخی موارد توقعات استفاده کنندگان خدمات ما به ویژه دستگاههای نظارتی با مرحله فعلی رشد و بلوغ حرفه حسابرسی مطابقت نداشته باشد. تا هنگامی که فاصله ما با جهان امروز پر نشده، لازمست که پوششهای محافظتی لازم را برای روبه رویی حسابرسان با مخاطرات فراهم کنیم که این هم به نظر من از طریق تعامل بین مراجع حرفه ای و سازمان حسابرسی با دستگاههای نظارتی که البته توقعات به جای آنها موجب تسریع رشد و تقویت جایگاه حرفه حسابرسی می گردد امکان پذیر است.

پیشرفت حسابرسی کامپیوتری می شود خیلی کارها کرد منتهی باید کار جمعی باشد نه اینکه سازمان حسابرسی نتواند جامعه را ببیند و جامعه نتواند سازمان را ببیند! و یا سازمان بورس و سازمان مالیاتی هر کدام پروژه ای در این رابطه برای خودشان تعریف نمایند. اگر این تفکر جمعی و به اصطلاح این همکاری و هماهنگی باشد پیشرفت ایجاد می شود.

یکی از کارهای مهم دیگر تدوین استاندارد برای یک سری از امور است. ما الان در زمینه سیستمهای اطلاعاتی کامپیوتری و محیطی که سیستمها در آن ایجاد و نگهداری می شوند هیچ استاندارد برای حسابرسان از نظر ارزیابی کنترلهای داخلی نداریم.

✓ صفار

رشد فناوری اطلاعات بسیار سریع بوده، آیا حرفه حسابرسی در رابطه با این پدیده باید کار خاصی انجام دهد؟

✓ دکتر عربمازار

فناوری در جاده مشخصی نیست که در آن جاده با سرعت بالایی می رود و قرار است به نقطه مشخصی برسد و بتوانیم از الان استراتژی داشته باشیم که وقتی به این نقطه رسید چه بکنیم. واقعاً نقطه عزیمت بعدی را نمی دانیم کجاست؟ به نظر من خیلی قابل پیش بینی نیست که برای جهش بعدی چه باید کرد. پرسش واقعی این است که این همه امکان فراهم شد پس چرا تا به حال ما استفاده نکردیم؟

حسابرسان برای همراه شدن با فناوری اطلاعات چند کار می توانند انجام دهند. ابزار حسابرسی کامپیوتری را به عنوان یک کالای رقابتی نبینیم و اجازه دهیم که آزادانه در دسترس قرار بگیرند تا این تفکر تکامل پیدا کند. به نظر من آنها که در رده های بالای جامعه حسابرسی کشور هستند باید کمک کنند ابزار خوب و شناخته شده در دنیا به داخل منتقل شود و با سرمایه گذاری مشترک دولتی در دسترس همه قرار بگیرد، تا با ایجاد فضای لازم، دیگران بتوانند از آنها ایده گرفته و شاید آنها را بهبود بخشند.

به نظر من برای به روز شدن حرفه باید جایی باشد به عنوان یک مرکز که تحولات و پیشرفتهای داخلی و خارجی را پیگیری کند و نتایج را به صورت مشترک در دسترس همه بگذارد. وقتی

الان این تکنولوژی آمد و ما خیلی عقب هستیم؛ نه اصلاً اینطوری نیست. تکنولوژیها می آیند و آرام آرام جای خودشان را پیدا می کنند. بسیاری از تکنولوژیها که سالهای گذشته مطرح شدند دیگر به گوش نمی رسند. خیلی از آنها هم افول کردند و برخی هم در سطح خودشان قرار گرفته اند. اگر مدل گارتنر را ببینید این نمودار خیلی قشنگ تکنولوژیهای مختلف را نشان داده است که هر کدام کجای این نمودار است. ما می توانیم با همین ابزار ساده با کامپیوتری کردن فرایندهای حسابرسی خیلی از توقعاتی را که داریم به آن برسیم یعنی هزینه هایمان را کم کنیم و قابلیت اتکای گزارش حسابرس را بالا ببریم. به نظرم با همین ابزار ساده و فقط با یک مدیریت منسجم و هماهنگ مبتنی بر قوانین و مقررات و چک لیست ها و کنترل داخلی به روز شده خیلی از کارها را می توانیم انجام بدهیم و تکنولوژی جدید خیلی برای ما تغییردهنده نیست.

✓ صفار

خسته نباشید. امیدوارم در جلسه بعدی شاهد پیشرفتهای زیادی باشیم!

✓ دکتر زاهدی

کارهایی که برای توسعه فناوری اطلاعات در حرفه حسابرسی باید انجام شود، یکی این است که در حد لازم همه مباحث مرتبط با فناوری اطلاعات را استاندارد کنیم، حالا می تواند دستورالعمل اجرایی برای حسابرسی در محیطهای کامپیوتری هم باشد؛ یعنی فضای حاکم را مثل کنترلهای داخلی برای حسابرسی تبیین کنیم. به نظرم باید جلسات و نشستهای تخصصی برگزار شود تا به یک راهحلی برسیم. دوم تدوین استاندارد برای مستندسازی عملیات حسابرسی است؛ مثلاً پروندهها چگونه نگهداری بشوند. سوم بحث آموزش است. این هم جزو چیزهایی هست که می تواند به ارتقای حسابرسی کامپیوتری کمک کند. هماهنگی و همکاری سازمان حسابرسی با جامعه حسابداران و سازمان بورس، سازمان مالیاتی و انجمنهای حرفه ای که مرتبط هستند نیز می تواند در این زمینه منجر به پیشرفت قابل ملاحظه ای شود.

✓ کیان خواه

ما خیلی نباید مقهور تکنولوژی شویم و بگوییم که